

Franjo Prot
Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izvorni znanstveni rad

POSTIGNUĆE U SPORTU I BAVLJENJE SPORTOVIMA ZAGREBAČKIH MATURANATA I MATURANTICA

UVOD

Sustav školstva i sustav sporta faktori su koji istodobno sinergijski i komplementarno djeluju na stvaranje navika redovite tjelovježbe i bavljenja sportskim aktivnostima. Njihova je koegzistencija i djelovanje u Zagrebu i Hrvatskoj prisutna već više od stotinu godina (Janković 1954; Gredelj, Hošek, Momirović, Petrović i D. Tarbuk 1973; Hofman i Jajčević 1994; ; Bosnar i Prot 1999; Prot, i Bosnar 1999, 1999; Šafarić, Bosnar i Prot 1999). U zagrebačkom miljeu prisutna je infrastruktura sporta koju čine objekti i sportske organizacije koje na njima djeluju. Sportski sadržaji i sportska postignuća tematski su redovito pristuna u medijima. Kroz djetinjstvo i mladalaštvo moguće se uključiti i dujelovati u preko šezdesetak sportova ili tjelovježbenih aktivnosti. Sustav školstva i sustav sporta promiču redovitu tjelovažbu i sport kao sastavnice pozitivnih i poželjnih stilova života. Stoga će se u ovom radu na razini manifestacija analizirati bavljenje sportom zagrebačkih srednjoškolaca polaznika završnih, maturanih, razreda.

METODE

Reprezentativnom uzroku efektiva 6433 zagrebačkih maturanata (3327) i maturantica (3106) sudjelovalo je u šire koncipiranom istraživanju koje se odnosilo na sudjelovanje u sportu i sportskim interesima. Podaci su prikupljeni nekoliko puta tokom jednog olimpijskog ciklusa. Uzorak je balansirao s obzirom na tip škole, maturanti: gimnazija, četvorogodišnjih i trogodišnjih srednjih škola sa završnim zanimanjem. Pri odabiru ispitanika vodilo se računa da budu zastupljene i škole s „tipičnim muškim” i škole s „tipičnim ženskim” zanimanjima.

Između ostalog zabilježen je sport kojim su se dominantno bavili ili se sada bave za 2530 ispitanika i 1901 ispitanica te je zabilježena i razina dotadašnjeg uspjeha, odnosno postignuća u sportu, za 3307 ispitanika i 3083 ispitanica.

Razinu dotadašnjeg uspjeh (postignuća) u sportu maturanti i maturantice ocijenili su na šestostupanjskoj skali: (1) Nisam se bavio sportom; (2) Bavio sam se povremeno; (3) Školski sport; (4) Razina općine ili regije; (5) Državna razina; i (6) Međunarodni rang).

Od svih ispitanih 2530 maturanta i 1901 maturantica navelo je sport kojim su se bavili ili se trenutno bave. Pod bavljenjem sportom naznačeno je redovito

treniranje i uključenost u natjecanja. Očekivalo se da se maturantice bave nekim od slijedeća 62 sporta: klizanje, plivanje, skijanje, koturaljkanje, odbojka, hokey na ledu, planinarenje, košarka, sportska gimnastika, akrobatika, atletika, nogomet, estetska gimnastika (ritmika), plesovi, judo, stolni tenis, veslanje, boks, ronjenje, alpinizam, podvodni ribolov, taekwondo, mačevanje, biciklizam, boćanje, dizanje utega, rukomet, badminton, tenis, streljaštvo, hrvanje, skijanje na void, sanjkanje, vaterpolo, konjički sport, streličarstvo, karate, baseball, jedrenje na dasci, skokovi u vodu, kajakaštvo i kanuistika, orijentacijski sport, moto sport, padobranstvo, rugby, sinhrono plivanje, body building, aerobika, hokey na travi, sportski ribolov, kuglanje, trčanje, nanbudo, savate, kickboksing, akrobatskirnr, brakedance, biljar, softball, jazzdance, budokai i jedrenje. Sve druge navedene tjelovježbene aktivnosti i sportovi kojima se maturanti i maturantice bave označene su s „neki drugi sport” i „neki drugi borilački sport”.

U odnosu na rodne kategorije analizirano je postignuće u sportu. U odvojenim tablicama za matruante i maturantice prikazana je učestalost bavljenja pojedinim od sportova, temeljem koje su sportovi rangirani. Spearmentovom rho korelacijom ocijenjena sukladnost dobivenih rangova.

REZULTATI

Rezultati su prezentirani u tri tablice: Tablica 1. Postignuće usportu u odnosu na Spol; Tablica 2. Učestalosti i rangovi bavljenja sportom maturantca Zagreba; i Tablica 3. Učestalosti i rangovi bavljenja sportom maturantica Zagreba.

Tablica 1. Postignuće usportu u odnosu na Spol

			Spol		Total
			muški	žene	
Postignuće usportu	Nisam se bavio sportom	čestina	219	449	668
		% unutar Spol	6.6%	14.5%	10.4%
	Bavio sam se povremeno	čestina	1417	1712	3129
		% unutar Spol	42.6%	55.1%	48.6%
Školski sport		čestina	410	478	888
		% unutar Spol	12.3%	15.4%	13.8%
Razina općine ili regije		čestina	871	325	1196
		% unutar Spol	26.2%	10.5%	18.6%
Državana razina		čestina	256	91	347
		% unutar Spol	7.7%	2.9%	5.4%
Međudržavni rang		čestina	154	51	205
		% unutar Spol	4.6%	1.6%	3.2%
UKUPNO		čestina	3307	3083	6390
		% unutar Spol	100.0%	100.0%	100.0%

Tablica 2. Učestalosti i rangovi bavljenja sportom maturantica Zagreba

	S P O R T	čestina	posto	rang
1	Nogomet	885	35.0	1
2	Košarka	386	15.3	2
3	Tenis	113	4.50	3
4	Rukomet	105	4.20	4
5	Plivanje	87	3.40	5
6	Karate	87	3.40	5
7	Atletika	73	2.90	6
8	Taekwondo	70	2.80	7
9	Stolni tenis	63	2.50	8
10	Veslanje	62	2.50	9
11	Odbojka	56	2.20	10
12	Body building	47	1.90	11
13	Vaterpolo	37	1.50	12
14	Streljaštvo	34	1.30	13
15	Biciklizam	32	1.30	14
16	Hrvanje	28	1.10	15
17	Judo	25	1.00	16
18	Boks	23	.90	17
19	Skijanje	22	.90	18
20	Hokej na ledu	21	.80	19
21	Baseball	19	.80	20
22	Rugby	18	.70	21
23	Plesovi	17	.70	22
24	Hokej na travi	15	.60	23
25	Sportski ribolov	14	.60	24
26	Aerobika	12	.50	25
27	Moto sport	10	.40	26
28	Badminton	9	.40	27
29	Trčanje	9	.40	27
30	Sportska gimnastika	8	.30	28
31	Orjentacijski sport	8	.30	28
32	Kuglanje	8	.30	28
33	Planinarenje	7	.30	29
34	Kajakastvo i kanuistika	7	.30	29

Tablica 2. Učestalosti i rangovi bavljenja sportom maturantica Zagreba (nastavak)

	S P O R T	čestina	posto	rang
35	Bočanje	6	.20	30
36	Skokovi u vodu	6	.20	30
37	Streličarstvo	5	.20	31
38	Klizanje	4	.20	32
39	Alpinizam	4	.20	32
40	Podvodni ribolov	4	.20	32
41	Jedrenje na dasci	4	.20	32
42	Padobranstvo	3	.10	33
43	Budokai	3	.10	33
44	Koturaljkanje	2	.10	34
45	Ronjenje	2	.10	34
46	Mačevanje	2	.10	34
47	Dizanje utega	2	.10	34
48	Nanbudo	2	.10	34
49	Savate	2	.10	34
50	Kickboksing	2	.10	34
51	Brakedance	2	.10	34
52	Estetska gimnastika (ritmika)	1	.00	35
53	Skijanje na vodi	1	.00	35
54	Sanjkanje	1	.00	35
55	Konjički sport	1	.00	35
56	Sinhrono plivanje	1	.00	35
57	Jedrenje	1	.00	35
58	Akrobatika	0	.00	36
59	Akrobatski RNR	0	.00	36
60	Biljar	0	.00	36
61	Softball	0	.00	36
62	Jazzdance	0	.00	36
	Neki drugi sport	46	1.80	
	Neki drugi BS	6	.20	
	UKUPNO	2530	100.00	

Tablica 3. Učestalosti i rangovi bavljenja sportom maturantica Zagreba

	S P O R T	čestina	posto	rang
1	Rukomet	310	16.3	1
2	Odbojka	305	16.0	2
3	Košarka	185	9.70	3
4	Tenis	122	6.40	4
5	Atletika	121	6.40	5
6	Aerobika	119	6.30	6
7	Plesovi	90	4.70	7
8	Plivanje	69	3.60	8
9	Trčanje	66	3.50	9
10	Estetska gimnastika (ritmika)	49	2.60	10
11	Karate	34	1.80	11
12	Sportska gimnastika	34	1.80	11
13	Taekwondo	28	1.50	12
14	Stolni tenis	28	1.50	12
15	Sinhrono plivanje	26	1.40	13
16	Streljaštvo	24	1.30	14
17	Biciklizam	23	1.20	15
18	Skijanje	20	1.10	16
19	Konjički sport	17	.90	17
20	Nogomet	16	.80	18
21	Planinarenje	16	.80	18
22	Koturaljkanje	16	.80	18
23	Klizanje	15	.80	19
24	Skokovi u vodu	10	.50	20
25	Hokej na travi	9	.50	21
26	Veslanje	8	.40	22
27	Judo	7	.40	23
28	Akrobatski RNR	7	.40	23
29	Body building	6	.30	24
30	Badminton	6	.30	24
31	Orjentacijski sport	6	.30	24
32	Mačevanje	5	.30	25
33	Kuglanje	4	.20	26
34	Softball	4	.20	26

Tablica 3. Učestalosti i rangovi bavljenja sportom maturantica Zagreba (nastavak)

	S P O R T	čestina	posto	rang
35	Kajakastvo i kanuistika	3	.20	27
36	Alpinizam	3	.20	27
37	Nanbudo	3	.20	27
38	Akrobatika	3	.20	27
39	Jazzdance	3	.20	27
40	Padobranstvo	2	.10	28
41	Vaterpolo	1	.10	29
42	Boks	1	.10	29
43	Hokej na ledu	1	.10	29
44	Rugby	1	.10	29
45	Sportski ribolov	1	.10	29
46	Streličarstvo	1	.10	29
47	Podvodni ribolov	1	.10	29
48	Jedrenje na dasci	1	.10	29
49	Budokai	1	.10	29
50	Ronjenje	1	.10	29
51	Brakedance	1	.10	29
52	Biljar	1	.10	29
53	Rvanje	0	.00	30
54	Baseball	0	.00	30
55	Moto sport	0	.00	30
56	Bočanje	0	.00	30
57	Dizanje utega	0	.00	30
58	Savate	0	.00	30
59	Kickboksing	0	.00	30
60	Skijanje na vodi	0	.00	30
61	Sanjkanje	0	.00	30
62	Jedrenje	0	.00	30
	Neki drugi sport	60	3.20	
	Neki drugi BS	7	.40	
	UKUPNO	1901	100.00	

ZAKLJUČAK

Između maturanata i maturantica uočene su i prikazane bitne razlike u razini postignuća u sportu. U kategorijama (1) Nisam se bavio sportom; (2) Bavio sam se povremeno; (3) Školski sport; u znatno većem broju zabilježeno je prisustvo maturantica, dok na (4) Razina općine ili regije; (5) Državnoj razina; i (6) Međunarodnoj razini zabilježen znatno veći omjer u korist maturanata (duplo veći broj). Obzirom da u obje rodne kategorije dominira povremeno bavljenje sportom, a broj onih koji se nikad nisu bavili i ne bave se sportom nije zanemariv postoji potreba za mjerama kojima bi se osigurala redovitost u bavljenju sportom u znatno većem broju slučajeva.

Izbor i učestalost sudjelovanja po pojedinim sportovima, pa prema tome i rangovi pojedinih sporotova, znatno se razlikuju u odnosu na rodnu pripadnost. O tim se razlikama mora voditi računa kada se stvaraju uvjeti i planira provođenje aktivnosti za redovitim bavljenja sportom.

LITERATURA

1. Bosnar, K., F. Prot (1999). Bavljenje sportom zagrebačkih maturanata. IV Konferencija o sportu Alpe-Jadran, Rovinj, 227-229.
2. Gredelj, M., A. Hošek i K. Momirović, K. Petrović i D. Tarbuk (1973). Relacije između vrste kineziološke aktivnosti i školskog uspjeha učenika srednjih škola. Kineziologija, 3, e; 184-113.
3. Gredelj, M., A. Hošek, K. Momirović, K. Petrović i D. Tarbuk (1973). Relacije između vrste kineziološke aktivnosti i školskog uspjeha učenika srednjih škola, poglavlje u knjizi, (u Petrović, K. i A. Hošek (1986) Prilozi za sociologiju sporta 2. FFK, Zagreb: 587-616)
4. Jajčević, Z. i E., Hofman (1996). 100. Obljetnica tečaja za učitelje gimnastike. Katalog izložbe na 5. ljetnoj školi pedagoga fizičke kulturu Republike Hrvatske, Rovinj.
5. Janković, V. (1954). Iz prošlosti fizičkog odgoja u školama Hrvatske. Društvo učitelja nastavnika i profesora fizičkog odgoja N.R. Hrvatske, Zagreb
6. Prot, F., i K. Bosnar (1999). Sport zagrebačkih srednjoškolaca. IV Konferencija o sportu Alpe-Jadran, Rovinj, 282-285.
7. Prot, F. i K. Bosnar (1999). Bavljenje sportom zagrebačkih maturantica. IV Konferencija o sportu Alpe-Jadran, Rovinj, 286-290.
8. Šafarić, Z., Bosnar, K. Prot, F. (1999). Bavljenje nogometom u zagrebačkih srednjoškolaca, IV Konferencija o sportu Alpe-Jadran, Rovinj, 299-302.

ACHIEVEMENT AND PARTICIPATION IN SPORTS OF MALE AND FEMALE SECONDARY SCHOOL GRADUATES FROM ZAGREB

ABSTRACT

The representative sample of 6,433 subjects composed of 3,327 male and 3,106 female secondary school graduates was examined for sports participation (only in dominant sport in past, or present) and achievement. The aim of this study is to examine frequencies of participation in 62 sports or regularly exercised activities. Their ranks and level of their achievements compared by gender have been analyzed. Dominantly, secondary school graduates do sports on irregular basis and there are more female students among non-active and in-school sports.

Difference between groups is noted on other levels too, where on town, region, national and international level there are systematically twice as many males than females. One percent or more males are involved in 17 sports, and one percent or more females in 18 sports characterize active participation with marked gender differences per sport. Spearman's rho correlation for male and female participation is 0.47 illustrating gender differences.

Key words: achievement in sports, participation in sports, secondary schools graduates